

Emma Jäntti & Katja Mattinen

KURAATTORITYÖ ESIOPETUKSESSA

Kyselytutkimus Savonlinnan esiopetushenkilöstölle

Opinnäytetyö

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Sosionomikoulutus, kouluhyvinvointi ja kuraattorityö

2024

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Sosionomi (AMK)
Tekijä/Tekijät	Emma Jäntti ja Katja Mattinen
Työn nimi	Kuraattorityö esiopetuksessa – Kyselytutkimus Savonlinnan esiopetushenkilöstölle
Toimeksiantaja	Savonlinnan kaupunki
Vuosi	2024
Sivut	32 sivua, liitteitä 6 sivua
Työn ohjaaja(t)	Hannele Pulkamo ja Hanna-Leena Lipsanen

TIIVISTELMÄ

Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki (1287/2013) on vuodesta 2014 velvoittanut palvelun tarjoajia järjestämään esiopetuksen yhteydessä opiskeluhuoltopalveluja. Esiopetuksen kuraattoripalveluiden saatavuudessa on paljon kehitettävää, vaikka lakiuudistuksesta on kulunut jo useita vuosia. Kuraattorityön tunnetuksi tekemisen myötä olisi mahdollista vahvistaa kuraattorin ja esiopetuksen yhteistyötä.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa Savonlinnan esiopetushenkilöstön näkemyksiä ja odotuksia kuraattorin kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Lisäksi tarkoituksena oli selvittää, millaista yhteistyötä esiopetuksen ja kuraattorin välillä oli jo tehty. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa, jota olisi mahdollista hyödyntää esiopetuksen ja kuraattorin välisen yhteistyön kehittämisessä.

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Aineisto kerättiin sähköisen puolistrukturoidun kyselylomakkeen avulla. Kyselytutkimuksen kohderyhmänä oli Savonlinnan esiopetushenkilöstö. Tutkimusaineiston analyysissä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä.

Tutkimuksessa selvisi, että Savonlinnassa esiopetuksen ja kuraattorin välillä on tehty yhteistyötä. Kuraattori on ollut mukana oppilashuoltopalaverissa ja kiusaamistilanteiden selvittelyssä sekä tukena haastavissa perhetilanteissa. Toteutuneet yhteistyötilanteet ovat painottuneet yksilökohtaiseen oppilashuoltoon.

Tutkimustuloksissa korostuu, että esiopetushenkilöstö odottaa kuraattorilta konsultatiivista työtettä sekä tukea ja asiantuntemusta yhteistyöhön huoltajien kanssa. Lisäksi kuraattorilta toivotaan toimintamalleja esioppilaiden kaveritaitojen vahvistamiseen haasteellisissa tilanteissa. Esiopetushenkilöstö odottaa kuraattorilta avoimuutta, aitoa välittämistä ja rohkeutta puuttua epäkohtiin.

Tutkimus osoitti, että yhteistyötä kuraattorin ja esiopetuksen välillä olisi syytä vahvistaa. Kuraattorityötä ja sen mahdollisuuksia tulisi jatkossa tehdä näkyvämmäksi esiopetusryhmien arjessa sekä tunnetummaksi esiopetushenkilöstön ja huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Kehittämistyönä esiopetushenkilöstölle ja huoltajille voisi laatia oppilashuoltoa ja kuraattorityötä koskevan oppaan.

Asiasanat: oppilas- ja opiskeluhuolto, esiopetus, kuraattorityö

Degree title	Bachelor of Social Services, school well-being and social work
Author (authors)	Emma Jäntti and Katja Mattinen
Thesis title	Social work in pre-primary education – a survey for pre-school staff in Savonlinna
Commissioned by	City of Savonlinna
Time	2024
Pages	32 pages, 6 pages of appendices
Supervisor	Hannele Pulkamo and Hanna-Leena Lipsanen

ABSTRACT

The objective of the thesis was to survey the views and expectations of the pre-primary education staff in Savonlinna regarding cooperation with the school social worker. In addition, the objective was to find out what kind of cooperation had already been done between pre-primary education and the school social worker. The aim of the thesis was to produce information that could be utilized in the development of cooperation between pre-primary education and the school social worker.

The study reveals that there has been cooperation between pre-primary education and the school social worker in Savonlinna. The school social worker has been involved in student welfare meetings, resolving bullying situations and providing support in challenging family situations. The actual cooperation situations have focused on individual student welfare.

The research results highlight that the pre-primary education staff expect a consultative approach from the school social worker, as well as support and expertise for cooperation with guardians. Additionally, the school social worker is expected to provide models for strengthening the friend skills of pre-primary pupils in challenging situations. The pre-primary education staff expect the school social worker to demonstrate openness, genuine care, and courage to address shortcomings.

The study showed that cooperation between the school social worker and pre-primary education should be strengthened. The work of and opportunities provided by the school social worker should be made more visible in the everyday life of pre-primary education groups, as well as more well-known in the cooperation with pre-primary education staff and guardians. As a development project, a guide on student welfare and school social work could be created for pre-primary education staff and guardians.

Keywords: student welfare, pre-primary education, school social work

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	ESIOPETUS JA KURAATTORITYÖ.....	6
2.1	Esiopetus.....	6
2.2	Kuraattorityö	8
2.3	Kuraattoripalveluiden toteutuminen	9
3	OPPILAS- JA OPISKELUHUOLTO	9
3.1	Yhteisöllinen opiskeluhoito	10
3.2	Yksilökohtainen opiskeluhoito.....	11
3.3	Esiopetuksen oppilashuolto	12
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	13
5	AIEMPI TUTKIMUSTIETO.....	13
6	TUTKIMUSMENETELMÄ	15
6.1	Aineiston keruu.....	16
6.2	Aineiston analyysi.....	17
6.3	Eettisyys	19
7	KYSELYN TULOKSET	21
8	POHDINTA.....	24
8.1	Tulosten tarkastelua	24
8.2	Luotettavuus	25
8.3	Opinnäytetyö prosessina	26
	LÄHTEET.....	30

LIITTEET

Liite 1. Vaitiolositoumus

Liite 2. Saatekirje/saateviesti

Liite 3. Kuraattoripalvelut esiopetuksessa –kysely

1 JOHDANTO

Opinnäytteemme käsittelee kuraattorityötä esiopetuksessa. Valitsimme aiheen, koska meitä kiinnosti, kuinka kuraattorityö toteutuu esiopetuksen arjessa. Mielestämme aihe oli perusteltu, koska jo kymmenen vuotta voimassa olleen oppilas- ja opiskeluhuoltolain velvoittamaa kuraattoripalvelua on saatavilla vain harvoissa päiväkodeissa. Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki (1287/2013) velvoittaa palvelun tarjoajia, kuten kuntia ja kuntayhtymiä, tarjoamaan esiopetuksen yhteydessä maksuttomia opiskeluhuoltopalveluja, kuten kuraattoripalveluja. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan esiopetuksen opiskeluhuoltoa voidaan kutsua oppilashuolloksi ja esiopetuksessa olevaa oppilasta lapseksi (Opetushallitus 2016, 58).

Halusimme tutkia aihetta esiopetuksen näkökulmasta. Kartoitimme esiopetushenkilöstön näkemyksiä ja odotuksia kuraattorin kanssa tehtävälle yhteistyölle sekä selvitimme, millaista yhteistyötä kuraattorin ja esiopetuksen välillä oli jo tehty. Toteutimme työmme kvalitatiivisena tutkimuksena, ja aineistonkeruu tapahtui puolistrukturoidulla kyselytutkimuksella.

Savonlinnan kaupunki toimi opinnäytteemme toimeksiantajana. Savonlinna on lähes 33 000 asukkaan kaupunki Etelä-Savossa. Kaupungissa järjestettävät varhaiskasvatuspalvelut ja esiopetus kuuluvat sivistystoimialan piiriin. Varhaiskasvatuksen järjestämää esiopetusta tarjotaan Savonlinnassa kuudessa päiväkodissa ja kolmessa koulussa. Haja-asutusalueilla annettavaa esiopetusta tarjotaan perusopetuksen yhteydessä kouluissa. Tämän lisäksi kaupunki on hankkinut esiopetusta ostopalveluina kahdesta yksityisestä päiväkodista. Savonlinnan kaupunki on osallistunut opetus- ja kulttuuriministeriön (s.a.) kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluun alkaen elokuusta 2021 jatkuen toukokuuhun 2024. Kokeilun tarkoituksena on ollut selvittää kaksivuotisen esiopetuksen vaikutuksia lapsen kehityksessä ja oppimistaidoissa. Kaksivuotinen esiopetus on nykyisessä muodossa tarjottavan esiopetuksen lailla velvoittavaa. (Savonlinna s.a.)

Opinnäytetyömme luvuissa kaksi ja kolme esittelemme työmme teoreettista viitekehystä, johon kuuluvat esiopetus, kuraattorityö sekä oppilas- ja opiskeluhoolto. Luvussa kolme tarkennamme yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoillon käsitteitä sekä esiopetuksen oppilashuoltoa. Neljännessä luvussa määrittelemme työmme tarkoituksen, tavoitteen ja tutkimuskysymykset, ja luku viisi käsittelee aiemmin tehtyjä tutkimuksia. Luvussa kuusi kerromme tutkimusmenetelmästä, aineiston keruusta ja analysoinnista sekä tutkimuksen eettisyydestä. Luku seitsemän sisältää tutkimustuloksemme, ja viimeisessä luvussa tarkastelemme tuloksia ja niiden luotettavuutta sekä pohdimme opinnäytetyöprosessia kokonaisuutena.

2 ESIOPETUS JA KURAATTORITYÖ

2.1 Esiopetus

Helenius ja Lummelahti (2018, 182) kirjoittavat kirjassaan, että esiopetusta on annettu Suomessa 1960-luvulta lähtien. Esiopetus alkoi sosiaalihuollon alaisena kokeiluna Jyväskylässä ja Lahdessa. 1970-luvulla esiopetuskokeilua laajennettiin useammalle paikkakunnalle ja samalla aloitettiin esiopetusohjelman suunnitelmallinen kehittäminen, johon nykyinen, vuonna 2015 alkanut lakisääteinen esiopetus pohjautuu.

Nykyinen varhaiskasvatusjärjestelmä on kuulunut vuodesta 2013 opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen, jonka tehtävänä on valvoa ja ohjata sekä suunnitella ja kehittää varhaiskasvatustoimintaa. Esiopetus on osa varhaiskasvatusta. Esiopetuksen toteutusta velvoittavat varhaiskasvatustolaki (540/2018), laki lasten päivähoidosta (36/1973) ja asetus lasten päivähoidosta (239/1973) sekä näiden lisäksi Suomen perustuslaki (731/1999 6. § 2. mom.), perusopetuslaki (628/1998) ja perusopetusasetus (852/1998), oppilas- ja opiskeluhoitolaki (1287/2013) sekä esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 (2016). (Opetushallitus 2016, 12; Salminen & Poikonen 2022, 65.)

Suomalaisen koulutusjärjestelmän osana varhaiskasvatus, esiopetus ja perusopetus tukevat lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistävät elinikäisen oppimisen edellytyksiä. Perusopetuslaissa (628/1998) säädetty esiopetus on kaikille maksutonta. Kunnat ja kuntayhtymät järjestävät esi-

opetusta oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna niin päiväkodeissa kuin koulujen yhteydessä. Esiopetuksen tavoitteena on vahvistaa lapsen sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa myönteisten oppimiskokemusten ja leikin kautta. Monipuolisesti erilaisiin oppimisympäristöihin suunniteltava pedagoginen esiopetuksen toiminta tukee lapsen turvallista oppimisympäristöä kokeilla, innostua ja oppia uutta. Toiminnan suunnittelussa pyritään huomioimaan lapsen kiinnostuksen kohteet ja mielipiteet. (Opetushallitus 2016, 12–15.)

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 (Opetushallitus 2016) mukaan esiopetus rakentuu näkemykseen, jossa jokainen lapsi on arvokas ja ainutlaatuinen yksilö omana itsenään. Tämä tarkoittaa lapsen oikeutta oman käsityksen luomiseen itsestään ja ympäristöstään sekä kokemusta nähdä, kuulla ja ymmärreä tulemisesta. Esiopetuksen arvoperusta tukee lapsen oikeutta oppia leikin kautta. Lapsen taidot, aiemmat kokemukset ja mielipiteet otetaan huomioon toimintaa suunniteltaessa, kehitettäessä ja toteutettaessa. Lisäksi esiopetuksen arvoperustaan kuuluvat lapsen hyvinvoinnin edistäminen yhteistyössä huoltajien kanssa, kestävä elämäntavan omaksuminen ja oikeus hyvään opetukseen. (Opetushallitus 2016, 15.) Lapsen henkilökohtaiseen esiopetuksen oppimissuunnitelmaan (LEOPS) kirjataan lapsen omia näkemyksiä sekä huoltajien ja esiopetushenkilöstön huomioita lapsen taidoista ja kehityksestä. Lisäksi tähän pedagogiseen asiakirjaan kirjataan lapsen mahdolliset tuen tarpeet. (Sandberg 2021, 29–30.)

Laaja-alaisen osaamisen kokonaisuus on pohja elinikäiselle oppimiselle, ja sen tarpeellisuus korostuu muuttuvan maailman myötä. Ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, vuorovaikutus ja ilmaisu, monilukutaito, tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen sekä osallistuminen ja vaikuttaminen kuuluvat esiopetuksen laaja-alaisen osaamisen kokonaisuuteen. Ottamalla kokonaisuuden osa-alueet toiminnassa huomioon tuetaan lapsen kasvua yksilönä ja yhteisönsä jäsenenä. Vuorovaikutuksessa aikuisten ja toisten samanikäisten lasten kanssa voidaan vahvistaa lapsen omaa oppimisen halua ja luottoa itseensä oppijana, jolloin myös laaja-alainen osaaminen kehittyy. (Helenius & Lummelahti 2018, 188–192.)

Laaja-alaista osaamista ja muita esiopetuksen tavoitteita toteutetaan esiopetuksen opetussuunnitelmaan 2014 (Opetushallitus 2016) kirjatuilla oppimiskokonaisuuksilla. Ilmaisun monet muodot -, kielen rikas maailma -, minä ja meidän yhteisömme -, tutkin ja toimin ympäristössäni - sekä kasvan ja kehityksen -oppimiskokonaisuuksiin on määritelty kyseiseen kokonaisuuteen liittyvät yleiset sekä yksityiskohtaisemmat tavoitteet. Oppimiskokonaisuudet limittyvät pedagogisen toiminnan suunnittelussa, ja sisältöjä voidaan yhdistellä tarjottaessa lapsille monipuolisia oppimisympäristöjä ja -kokemuksia sekä vuorovaikutusta ja oppimista tukevaa toimintaa. (Opetushallitus 2016, 30–38.)

2.2 Kuraattorityö

Kuraattori toteuttaa sosiaalityötä oppilaitoksissa ja kouluissa. Koulun sosiaalityön tavoitteena on vahvistaa oppilaiden sosiaalista kasvua, vuorovaikutustaitoja, arjen sujuvuutta sekä toimintakykyä. Kuraattori tukee oppilasta, kun haasteita ilmenee käyttäytymisessä, sosiaalisissa suhteissa, tunne-elämässä, perhesuhteissa tai vapaa-ajan vietossa. Kuraattorityöhön kuuluu olennaisesti yhteistyö muiden tahojen, kuten koulun henkilöstön, huoltajien ja koulun ulkopuolisten verkostojen, kanssa. Verkostotyön lisäksi kuraattorin menetelmiin kuuluvat esimerkiksi henkilökunnan konsultointi, tukikeskustelut oppilaiden kanssa, ryhmien kanssa työskentely sekä koko koulun toimintakulttuuriin vaikuttaminen. (Gråsten-Salonen ym. 2017, luku 27.)

Kuraattorit toteuttavat osaltaan kouluissa ehkäisevää lastensuojelua, jolla tarkoitetaan lapsen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin turvaamista ja edistämistä sekä vanhemmuuden tukemista. Lastensuojelu pyrkii ehkäisemään ongelmia ja puuttumaan jo havaittuihin ongelmiin varhaisessa vaiheessa. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417, 3. §, 4. §.) Koulu on toimintaympäristö, jossa näitä periaatteita on mahdollista toteuttaa, sillä koulussa tavoitetaan koko ikäryhmä. Koulu on yhteisö, jossa apua ja tukea tarjotaan matalalla kynnyksellä. (Wallin 2011, 89–90.)

Koulukuraattoreista säädettiin ensimmäisen kerran lastensuojelulaissa vuonna 1990, mutta laki ei vielä velvoittanut kuntia perustamaan kuraattorien virkoja. Kyseinen velvoite tuli voimaan vuonna 2008 uudistetun lastensuojelulain myötä. Kuraattoripalvelut siirtyivät lastensuojelulain alaisuudesta oppilas- ja

opiskeluhoitolakiin vuonna 2014. Vaikka lakisäädökset ovat tulleet voimaan vasta 1990-luvulla, on kuraattoritoimintaa ollut kouluissa jo sitäkin aiemmin. Asiaan kiinnitettiin entistä enemmän huomiota siirryttäessä peruskoulujärjestelmään 1970-luvulla. Tuolloin oppilashuoltokomitea määritteli ennaltaehkäisevän työn sekä sosiaaliturvasta huolehtimisen kuraattorien työnkuvaksi. (Gråsten-Salonen ym. 2017, luku 27.) Nykyisin myös sosiaalihuoltolain 14. § velvoittaa hyvinvointialueita järjestämään opiskeluhoillon kuraattoripalveluita (Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301, 14. §).

2.3 Kuraattoripalveluiden toteutuminen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) tutkimusraportti osoittaa, että kuraattoripalvelujen yhdenvertaisuudessa on kehitettävää. THL:n ja Opetushallituksen vuonna 2018 tuottamaan kyselyyn vastasi 484 kuraattoria, joista koulu-kuraattoreja oli 405 ja vastaavia kuraattoreja 79. Kyselytutkimus oli valtakunnallinen, ja se suunnattiin perusopetuksessa työskenteleville kuraattoreille. Aiemmin vastaavanlaista valtakunnallista tiedonkeruuta ja seuranta kuraattoripalveluista ei ole tehty. (Hietanen-Peltola ym. 2019, 1, 3.)

Työntekijäkohtainen oppilasmäärä ja toimipisteiden määrä vaihtelivat kyselyn mukaan suuresti. Yhtä koulukuraattoria kohden oli keskimäärin 875 oppilasta. Esiopetuksen ryhmissä on usein vähemmän oppilaita, mikä lisää esiopetuksessa työskentelevien kuraattorien toimipisteiden määrää. Melkein puolet vastaajista (46 %) ilmoitti toimipisteiden määräksi 6–10. Kuraattorien työaika painottui enemmän yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon. Kuraattorit käyttivät 60 % (mediaani) työajastaan yksittäisen oppilaan asioiden parissa työskentelyyn ja vain 20 % yhteisölliseen opiskeluhooltoon. Kuraattorit tekivät tiivistä yhteistyötä luokanopettajan, erityisopettajan, kouluterveydenhoitajan, rehtorin sekä psykologin kanssa. Oppilaitosten ulkopuolisista toimijoista yleisimpiä olivat lastensuojelu ja nuorisotyö. (Hietanen-Peltola ym. 2019, 3–5, 7–8.)

3 OPPILAS- JA OPISKELUHUOLTO

Oppilas- ja opiskeluhoillon tarkoitus on ylläpitää ja edistää oppilaan ja opiskelijan hyvää oppimista, hyvää psyykkistä ja fyysistä terveyttä sekä sosiaalista hyvinvointia oppilaitosyhteisöissä. Opiskeluhoolto pitää sisällään perusopetus-

laissa tarkoitetun oppilashuollon sekä lukiolaissa ja ammatillisessa koulutuksessa annetussa laissa tarkoitetun opiskelijahuollon. Oppilas- ja opiskeluhuolto pitää sisällään yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 30.12.2013/1287.)

3.1 Yhteisöllinen opiskeluhuolto

Opetushallituksen (2023) mukaan yhteisöllinen opiskeluhuolto on ennaltaehkäisevää ja ensisijaista, ja se kuuluu kaikille. Sillä tarkoitetaan lyhyesti toimintakulttuuria, jolla edistetään oppilaiden hyvinvointia ja oppimista, osallisuutta ja vuorovaikutusta sekä sosiaalista vastuuta. Yhteisöllinen opiskeluhuolto kattaa myös ympäristön turvallisuuden ja esteettömyyden. Kaikilla oppilaitoksissa työskentelevillä on velvollisuus toteuttaa yhteisöllistä opiskeluhuoltoa. Oppilaitosten tulee laatia oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltosuunnitelma, jonka mukaan yhteisöllistä opiskeluhuoltoa käytännössä toteutetaan.

Opiskeluhuoltoryhmät vastaavat yhteisöllisen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Opiskeluhuoltoryhmä koostuu oppilaista ja heidän huoltajistaan sekä ammattilaisista, joihin kuuluvat usein rehtori, opettaja, erityisopettaja, opinto-ohjaaja, koulukuraattori ja -psykologi sekä koululääkäri ja terveydenhoitaja. Tämän lisäksi työhön voidaan tarvittaessa kutsua mukaan koulun ulkopuolisia asiantuntijoita. Kuraattorin rooli opiskeluhuoltoryhmässä nähdään oppilaiden sosiaalisten taitojen vahvistajana ja yhteisöön kiinnittymisen edistäjänä. Kuraattori edistää kodin ja koulun välistä yhteistyötä. (Hietanen ym. 2018, 17–18.)

Opiskeluhuoltoryhmän tehtävät yhteisöllisessä opiskeluhuollossa ovat moninaiset. Ryhmä on vastuussa kirjallisten suunnitelmien laatimisesta ja niistä tiedottamisesta. Opiskeluhuoltoryhmän tavoite on luoda toimintatapoja, joilla edistetään oppilaiden ja huoltajien osallisuutta, vuorovaikutusta ja sosiaalista hyvinvointia sekä terveellisyyttä ja turvallisuutta. Opiskeluhuoltoryhmä arvioi ja seuraa koko koulun ja luokkien hyvinvointitilannetta ja saadun tiedon perusteella suunnittelee tarvittavia interventioita. (Hietanen ym. 2018, 22–23.)

Hyväksi todettuja menetelmiä yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamisesta käytännössä ovat esimerkiksi luokkien ryhmäyttämispäivät sekä hyvinvointiin

liittyvät tapahtumat ja teemapäivät. Vertaistoiminnalla (kummi- ja tukioppilaat, vertaissovittelu, vanhempainyhdistykset) sekä ryhmätoiminnalla (KiVa Koulu, Friends-toiminta) edistetään oppilaiden hyvinvointia ja osallisuutta. Tarvitaan myös rohkeutta kokeilla uusia toimintatapoja yhdessä oppilaiden kanssa. (Hietanen ym. 2018, 22–23.) Wallinin (2011, 108) näkemyksen mukaan paras lopputulos yhteisön hyvinvoinnin turvaamisessa saavutetaan yhteistoiminnalla, jossa yhdistyvät opetushenkilöstön osaaminen ja sosiaalityön asiantuntemus.

3.2 Yksilökohtainen opiskeluhoito

Yhteisöllisen opiskeluhoillon lisäksi oppilailla on oikeus saada yksilökohtaista opiskeluhoitoa, johon lukeutuvat koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut, opiskeluhoillon kuraattori- ja psykologipalvelut sekä monialainen yksilökohtainen opiskeluhoito. Opiskeluhoillon kuraattori tukee ja neuvoo, kun oppilaalla on haasteita perhetilanteissa, vuorovaikutuksessa tai sosiaalisissa suhteissa. Monialaista yksilökohtaista opiskeluhoitoa järjestetään oppilaiden tuen tarpeiden ja tilanteiden mukaan. Asioita käsitellään asiantuntijaryhmässä, ja oppilaan ja huoltajien osallisuus työskentelyssä on tärkeää. (THL 2023.)

Kuraattorin asiakkaaksi ohjaututaan usein huoltajan tai oppilaan omasta aloitteesta. Jos koulun henkilökunnan jäsen havaitsee, että oppilas tarvitsee kuraattoripalveluja, on hänen viipymättä otettava yhteyttä kuraattoriin yhteistyössä oppilaan kanssa ja annettava tarvittavat tiedot tuen tarpeen arviointia varten. Myös koulun ulkopuoliset tahot voivat olla yhteydessä suoraan kuraattoriin. Yhteydenoton jälkeen kuraattorin ensisijainen tehtävä on arvioida ja kertoittaa oppilaan tilannetta yhteistyössä muiden toimijoiden ja huoltajien kanssa. Tavoitteista ja jatkotoimista sovitaan yhteisesti ja tavoitteiden toteutumisesta arvioidaan. (Gråsten-Salonen 2017, luku 27.4.)

Yhteydenottoihin on useita syitä, ja ne liittyvät usein käyttäytymiseen, sosiaaliin suhteisiin, tunne-elämän haasteisiin, perhetilanteisiin tai oppimiseen. Oppilaalla voi olla haasteita esimerkiksi keskittymisessä ja motivaatiossa sekä sääntöjen noudattamisessa. Kuraattori voi puuttua oppilaan runsaisiin poissaoloihin ja avustaa haitallisissa perhetilanteissa (päihteet, väkivalta, mielenterveysongelmat). Kuraattorille voidaan ohjata tai oppilas voi itse hakeutua kiusaamistilanteiden ja kaverisuhdehaasteiden vuoksi. Ahdistus, alakuloisuus ja

masennus sekä arkuus ja jännittäminen ovat yleisiä tunne-elämään liittyviä vaikeuksia lapsilla ja nuorilla, ja niihin voi saada apua ja tukea kuraattorilta. (Gråsten-Salonen ym. 2017, luku 27.4.)

Opiskelijalla on oikeus saada henkilökohtaista tukea kuraattorilta viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun tukea on pyydetty. Jos asia on kiireellinen, tulee tukea saada saman tai seuraavan päivän aikana. Lain mukaan yhtä kuraattoria kohden saa olla enintään 670 opiskelijaa. (Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki 30.12.2013/1287, 9 a §, 15 §.) Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestön Talentian näkemyksen mukaan (2021) riittäviin ja oikea-aikaisiin kuraattoripalveluihin tarvitaan lisärahoitusta. Toimipisteiden määrä tulisi rajata kolmeen, ja kuraattorin tulisi työskennellä korkeintaan kahdella koulutusasteella. Kelpoisuutta tulisi säätää niin, että kuraattorilla olisi vähintään sosionomin (AMK) tutkinto.

3.3 Esiopetuksen oppilashuolto

Lastensuojelulaissa (417/2007) todetaan, että ensisijainen vastuu lapsen tasa-arvoisesta kehityksestä ja hyvinvoinnista on lapsen huoltajilla. Viranomaisten tehtäväksi jää tukea huoltajia kasvatustehtävässä sekä tarjota mahdollisia tarvittavia apukeinoja. Lain tarkoituksena on saattaa tarvittava apu mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ennaltaehkäisevänä tukena peruspalveluissa, kuten varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Tukitoimenpiteiden ja tuentarpeen määrittelyssä tehdään yhteistyötä kasvatushenkilökunnan ja huoltajien välillä.

Lakiuudistuksen myötä esiopetus siirtyi oppilas- ja opiskeluhuoltolain (1287/2013) piiriin vuonna 2014. Esiopetuksessa oppilashuolto nähdään ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä toimintana. Sen tavoitteena on tukea lapsen psyykkistä ja fyysistä terveyttä, sosiaalista hyvinvointia ja sen edistämistä sekä oppimista. Oppilashuollon arvopohjana ovat kunnioittava suhtautuminen lapseen ja huoltajiin, luottamuksellisuus sekä osallisuuteen tukeminen. Oppilashuolto on toteutettavissa yhteisöllisenä oppilashuoltona, jossa keskitytään arvioimaan ja seuraamaan esiopetusryhmän ja yhteisön hyvinvointia sekä ke-

hittämään sitä, tai yksilökohtaisena oppilashuoltona, jossa keskitytään yksilöllisesti tietyn lapsen kasvun ja kehityksen seurantaan ja sen tukemiseen tarvittavin keinoin. (Opetushallitus 2016, 58–61.)

Oppilashuollon ohjausryhmä, yksikkökohtaiset oppilashuoltoryhmät ja yksittäistä lasta koskevat asiantuntijaryhmät ovat opetuksen järjestäjän asettamia monialaisia oppilashuoltoryhmiä. Ryhmät kokoontuvat tarvittaessa käsiteltävän asian edellyttämällä kokoonpanolla. Ryhmien tavoitteena on kehittää, suunnitella, ohjata ja arvioida yleisellä ja ryhmätasolla oppilashuollon toimintaa sekä edistää turvallisuutta ja hyvinvointia yhteisössä. Yksittäistä lasta tai ryhmää koskevat oppilashuoltoryhmät kootaan kulloinkin esillä olevan asiantuntijatarpeen mukaisesti. Yksittäisen lapsen asioita pohdittaessa oppilashuoltoryhmällä tulee olla huoltajan suostumus asioiden käsittelyyn sekä koolle kutsuista asiantuntijoista. (Opetushallitus 2016, 59–60.)

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tarkoituksenamme oli selvittää Savonlinnan esiopetuksessa jo toteutettua kuraattorityötä sekä kartoittaa esiopetuksessa työskentelevän henkilöstön toiveita kuraattorin kanssa tehtävälle yhteistyölle. Tutkimuskysymyksemme ovat

1. Millaista yhteistyötä Savonlinnassa on tehty esiopetushenkilöstön ja kuraattorin välillä?
2. Millaisia odotuksia ja näkemyksiä Savonlinnan esiopetuksen henkilöstöllä on kuraattorin kanssa tehtävälle yhteistyölle?

Opinnäytteen tavoitteena oli, että tulevaisuudessa esiopetuksen ja kuraattorin välistä yhteistyötä ja toimintamalleja olisi mahdollista kehittää saadun tiedon perusteella.

5 AIEMPI TUTKIMUSTIETO

Haimme opinnäytettämme varten aiempaa tutkimustietoa useista tietolähteistä, kuten Journalista, Google Scholarista, Finnasta ja Julkarista. Hakusanoina käytimme sanoja *varhaiskasvatus*, *kuraattorityö*, *oppilas- ja opiskeluhoolto*, *esiopetus* ja *koulusosiaalityö*. Kansainvälistä aineistoa haimme

sanoilla *school social work, early childhood education, pre-primary education* ja *student welfare*. Tiedonhaku osoitti, että esiopetuksen kuraattoripalveluita on tutkittu vasta vähän. Vertailukelpoista kansainvälistä tutkimusta emme tiedonhaullamme löytäneet. Aihetta on käsitelty AMK-tasoisissa opinnäytetöissä sekä pro graduissa, mutta varsinaista tutkimusta aiheesta ei ole vielä tehty.

Emmi Kittilän (2019) pro gradu -tutkielma käsittelee koulukuraattorin työtä esi- ja alkuopetuksessa moniammatillisesta näkökulmasta. Tutkielma on laadullinen, ja aineisto on hankittu teemahaastattelujen avulla, joihin vastasi koulukuraattori, luokanopettaja, lastentarhanopettaja sekä erityislastentarhanopettaja. Tutkielma osoitti, että koulukuraattorin rooli esiopetuksessa on vielä pieni. Kuraattorien ammattitaitoa ei vielä osata hyödyntää esiopetuksen parissa, vaikka työ koetaan tärkeäksi. Esiopetuksen henkilöstö on saanut koulukuraattoreilta neuvontaa ja ohjausta. Kuraattorin rooli nivelvaihteyöskentelyssä koetaan suurimmaksi osaksi hyödylliseksi. (Kittilä 2019, 68–71.)

Vierimaa ja Nousiainen (2020) toteuttivat vuonna 2019 käytäntötutkimuksen, jonka tarkoituksena oli tuottaa tietoa varhaiskasvatuksessa työskentelevien kuraattorien työnkuvasta kuraattorien näkökulmasta. Tutkimus toteutettiin yhteistyössä syksyllä 2019 alkaneen pilottihankkeen kanssa, jossa Vantaan kaupungille palkattiin kolme kuraattoria varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatuksen kuraattoreille tehtiin ryhmähaastattelu ja heitä pyydettiin ennen haastattelua täyttämään viikkokalenterit, joihin he merkitsivät tyypilliset työviikkonsa.

Tutkimuksen tuloksista selvisi, että varhaiskasvatuksessa työskentelevät kuraattorit kokivat työnsä tarpeelliseksi ja pitivät matalan kynnyksen työskentelyä tärkeänä. Kuraattorit olivat saaneet hyvää palautetta työskentelystään niin vanhemmilta kuin varhaiskasvatuksen henkilökunnalta. Erityisesti perheen näkökulman ja perheen kokonaistilanteen huomioinnin nähtiin kuuluvan keskeiseen sosiaalialan osaamiseen. Tulokset osoittivat, että haasteeksi koettiin kuraattorin työnkuvan epäselvyys. Kuraattorityötä tulisi tehdä tunnetummaksi ja työnkuvaa selkeyttää. Vierimaan ja Nousiaisen mielestä aihetta on tarpeellista tutkia jatkossa vanhempien ja varhaiskasvatushenkilöstön näkökulmasta. (Nousiainen ym. 2020.)

Myös Haapaniemi (2023) on opinnäytetyössään tutustunut esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen kuraattorityöhön. Haapaniemi toteutti laadullisen tutkimuksen kyselyn muodossa varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa työskenteleville kuraattoreille valtakunnallisesti. Kyselyn aineisto jäi melko pieneksi, mutta tuloksista selvisi, että esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen kuraattorin työtä kuvailtiin matalan kynnyksen asiakastyöksi, joka sisältää yksilöllistä ja yhteisöllistä työtä lasten ja perheiden parissa. Työnkuvaan kuuluvat dokumentointi ja konsultointi sekä palveluohjaus ja verkostotyö. Yhdeksi jatkotutkimusaiheeksi Haapaniemi esittää aiheen tutkimusta varhaiskasvattajien näkökulmasta, johon mekin työllämme pyrimme.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus KARVI toteutti vuonna 2017 oppilas- ja opiskeluhuoltolain toimeenpanon arvioinnin. Toimeenpanon arviointiin osallistui lukuisia opiskeluhuollon ohjausryhmiä, oppilas- ja opiskeluhuoltoryhmiä, opiskelijoita ja oppilaita sekä viranomaisia ja sidosryhmien jäseniä. Esiopetuksen osalta mukana oli 159 esiopetusyksiköiden oppilashuoltoryhmää. Suurin osa vastaajista koki, että kuraattoripalveluiden saatavuus oli säilynyt ennallaan lain voimaantulon jälkeen. Osa vastaajista koki saatavuuden parantuneen kohtalaisesti. Arviointihetkellä kuraattorien, terveydenhoitajien ja psykologien saatavuus koettiin pääsääntöisesti hyväksi tai erittäin hyväksi. Kuitenkin 16–18 % vastaajista koki sen huonoksi tai erittäin huonoksi. Kaiken kaikkiaan oppilas- ja opiskeluhuoltolaki oli vaikuttanut positiivisesti useaan asiaan, kuten yhteistyön, yhteisöllisyyden, osallisuuden sekä moniammatillisuuden lisääntymiseen. Kehittämiskohteiden joukossa puolestaan olivat lasten ja huoltajien osallisuuden lisääminen, lääkäri-, psykologi- ja kuraattoripalveluiden saatavuuden parantaminen sekä esiopetushenkilöstön oppilashuollollisen osaamisen lisääminen. (Summanen ym. 2018, 5, 13, 18–20.)

6 TUTKIMUSMENETELMÄ

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen pyrkimyksenä on löytää tai paljastaa tosiasioita sekä kuvata todellista elämää. Kvalitatiivinen tutkimus painottuu merkityksiin ja laatuun: asioihin, joita ei voi mitata määrällisesti. (Hirsjärvi ym. 2012, 160–161). Laadulliselle tutkimukselle ei ole olemassa yhtä selkeää määritelmää, mutta tyypillisiä piirteitä on löydettävissä. Laadullinen tutkimus vastaa usein kysymyksiin *mitä* ja *miten*. (Juhila 2021.) Hirsjärven ym. (2012,

164) mukaan tyypillisiin piirteisiin voidaan katsoa kuuluvaksi se, että tapauksia käsitellään ja aineistoa tulkitaan ainutlaatuisesti. Tutkimusta toteutetaan joustavasti ja suunnitelmia muutetaan tarvittaessa. Kohderyhmä on tarkoituksenmukaisesti valittu. Usein esitetään, että laadullisessa tutkimuksessa tutkija on läheisessä kontaktissa tutkittavaan, mutta tutkija voi myös laadullisessa tutkimuksessa olla etäällä tutkittavista. (Hirsjärvi ym. 2012, 194.)

6.1 Aineiston keruu

Kyselylomakkeella on mahdollista saavuttaa suurempi määrä vastaajia ja sen avulla voidaan kysyä monista asioista (Hirsjärvi ym. 2012, 195). Aineistonkeruumme lähti liikkeelle tutkimusluvan myöntämisestä. Laadimme esiopetushenkilöstölle kyselylomakkeen, jossa selvitimme vastaajien taustatietoja, kuten ikää, työkokemusta ja tehtävänimikettä. Ajatuksenamme oli, että analyysivaiheessa pääsisimme vertailemaan taustatietojen vaikutusta vastauksiin. Kyselylomakkeessa kartoitimme vastaajien kokemuksia jo toteutuneesta yhteistyöstä sekä näkemyksiä ja odotuksia kuraattorin kanssa tehtävälle yhteistyölle.

Aineiston keruu tapahtui puolistrukturoidulla sähköisellä kyselylomakkeella, joka sisälsi monivalintakysymyksiä sekä avoimia kysymyksiä. Sähköisen kyselyn etuja ovat sen taloudellisuus sekä aineiston helpompi käsittely analysointivaiheessa. Tutkijan ei tarvitse erikseen syöttää aineistoa koneelleen, jolloin mahdolliset lyöntivirheet jäävät pois. (Valli 2018, 93, 101.) Näistä syistä käytimme aineistonhankinnassa kyselylomaketta haastattelujen sijaan.

Hyvän kyselyn laatiminen vie aikaa ja vaatii laatijalta taitoa ja tietoa (Hirsjärvi ym. 2012, 195). Panostimme kyselymme suunnitteluun ja ennen kyselyn laatimista perehdyimme huolellisesti aiheeseen liittyvään teoriatietoon. Lähetimme kyselymme ja saateviestimme esitestaukseen sosionomiopiskelijoille sekä sosiaalialan lehtoreille. Testikyselyn avulla saatu palaute oli positiivista. Saimme kyselyyn opinnäytetyömme ohjaajalta kehittämissuhteita, joiden avulla muokkasimme kyselymme julkaisukelpoiseksi.

Internetkyselyissä kysymyksiin vastaaminen voidaan taata niin, että kysymykset asetetaan pakollisiksi, jolloin kyselyssä eteenpäin pääsee vain antamalla

vastauksen kysymykseen. Tällaisten kysymysten etuna on se, että kaikki vastaajat vastaavat kaikkiin kysymyksiin eikä puutteita jää. Riskinä on se, että jos vastaajalla ei ole kysymykseen varmaa mielipidettä, voi hän jättää vastaamisen kokonaan kesken. (Valli 2018, 102.) Otimme tämän huomioon kyselyssämme niin, että asetimme valmiit vastausvaihtoehdot sisältävät kysymykset pakollisiksi, mutta avoimiin kysymyksiin vastaaminen oli vapaaehtoista. Tarkoituksemme oli laatia kohderyhmällemme kysely, johon olisi mahdollisimman vaivatonta vastata. Vallin (2018, 114) mukaan valmiita vastausvaihtoehtoja sisältäviä kysymyksiä käyttäessä on varmistettava, että jokaiselle vastaajalle löytyy sopiva vastausvaihtoehto. Tämän vuoksi lähes kaikki kyselymme monivalintakysymykset sisälsivät vaihtoehdon ”muu, mikä?”. Avoimiin kysymyksiin liittyy sekä riskejä että etuja. Avointen kysymysten vastauksia voi olla hankala käsitellä. Avoimista kysymyksistä koostuva aineisto saattaa olla sisällöltään kyseenalaista ja kirjavaa. Toisaalta ne antavat mahdollisuuden ilmaista itseään omin sanoin eikä ehdota tai johdattele vastauksia mihinkään suuntaan. (Hirsjärvi ym. 2012, 201.) Käytimme kyselyssämme avoimia kysymyksiä, jotta saisimme selville vastaajien omia näkemyksiä ja kokemuksia aiheesta.

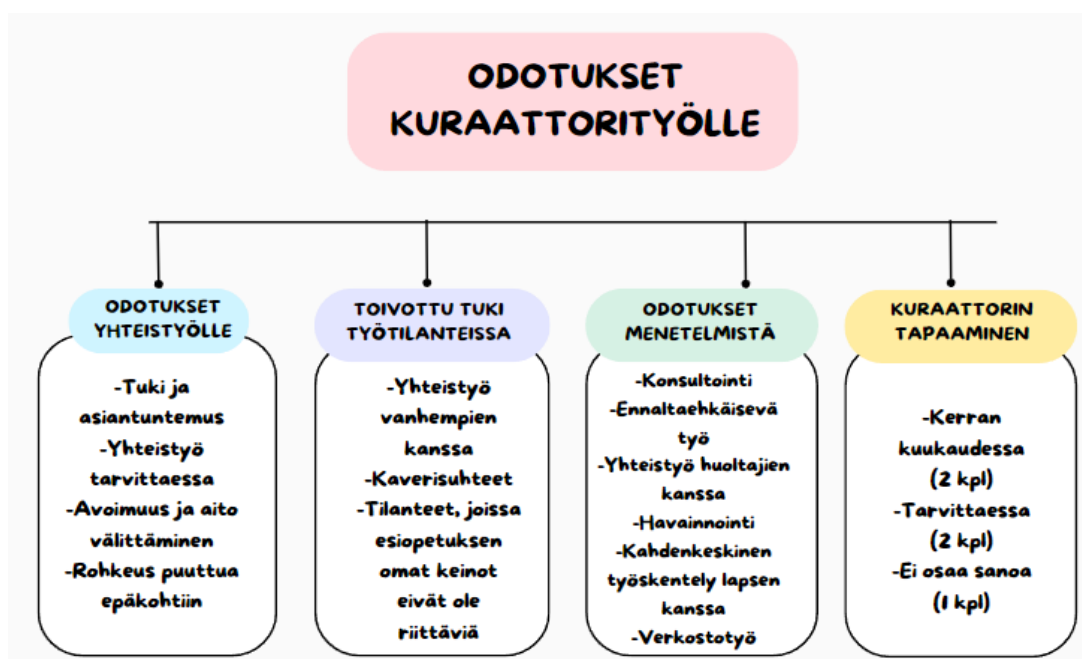
Kyselymme kohderyhmä oli Savonlinnan esiopetushenkilöstö. Kyselymme oli suunnattu kaikille esiopetusryhmissä työskenteleville ammattinimikkeestä riippumatta. Toimeksiantajamme yhteyshenkilö välitti kyselymme sähköpostitse Savonlinnan varhaiskasvatusyksiköihin, ja yksiköiden johtajat välittivät sen eteenpäin esiopetusryhmien henkilöstölle. Kyselymme oli auki vastaajille kaksi viikkoa, ja muistutimme vastaajia sähköpostiviestillä ensimmäisen viikon jälkeen. Sovimme toimeksiantajan kanssa kyselyn uusimisesta, sillä vastausten määrä jäi odotettua vähäisemmäksi. Emme kuitenkaan onnistuneet uusintakyselyllä saamaan lisää aineistoa.

6.2 Aineiston analyysi

Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmä, jolla tavoitellaan tiivistettyä kuvausta sekä kuvausta yleisesti tutkittavasta ilmiöstä. Dokumentteja analysoidaan systemaattisesti ja objektiivisesti, ja dokumentti voi olla miltei mikä tahansa kirjallinen materiaali. Analyysillä selkeytetään aineistoa, mikä on edellytyksenä luotettavien johtopäätösten tekemiselle. (Tuomi ym.

2018, luku 4.4.) Kyselytutkimuksemme aineisto tallentui sähköiseen Webropol-järjestelmään, josta meillä oli mahdollisuus tarkastella kertynyttä aineistoa jo kyselyn vastausaikana. Tarkastelimme aineistoa tutkimuskysymysten pohjalta. Ensimmäisen analyysivaiheen jälkeen toistimme kyselyn lisäaineiston saamiseksi. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on hyvin yleistä toistaa aineistonkeruuvaihe, jotta analyysia voidaan täydentää tai saada vastauksia aineistosta nousseisiin uusiin kysymyksiin. (Kananen 2014, 100.)

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi pitää sisällään eri vaiheita. Ensimmäinen vaihe on aineiston *reduointi* eli pelkistäminen, joka tarkoittaa alkuperäisten ilmausten tiivistämistä tai pilkkomista pienempiin osiin. Reduointivaihetta seuraa *klusterointi* eli pelkistettyjen ilmausten ryhmittely. Samaa ilmiötä kuvaavat ilmaukset yhdistetään eri luokiksi. Ensin muodostetaan alaluokkia ja alaluokkia yhdistämällä saadaan muodostettua yläluokkia. Yläluokista muodostuu pääluokkia, ja niistä muodostuu lopulta tutkimustehtävään yhteydessä oleva yhdistävä luokka. Viimeinen vaihe on *abstrahointi* eli käsitteellistäminen, jolla tarkoitetaan tutkimuksen kannalta oleellisen tiedon erottelua ja tämän valikoidun tiedon pohjalta muodostettuja teoreettisia käsitteitä. Klusterointi kuuluu abstrahointiprosessiin. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä aineistosta voidaan aina muodostaa alaluokat ja yhdistävä luokka, mutta kyseessä oleva aineisto määrittelee sen, muotoutuuko niiden välille muita lisäluokkia, kuten väli- tai yläluokkia. (Tuomi ym. 2018, luku 4.4.3.)

Kuva 1. Esimerkki aineiston luokittelusta

Analysointivaiheen alussa luimme kerätyn aineiston läpi useaan kertaan. Osa aineistomme yksittäisistä alkuperäisistä ilmauksista sisälsi useampia merkityksiä, joten jouduimme harkitsemaan, kuinka toteutamme sisällönanalyysin. Aloitimme aineistomme analysoinnin redusoimalla ilmauksia. Päädyimme käyttämään apunamme eri värejä, jotta meidän oli helpompi hahmottaa pelkistettyjä ilmauksia. Ryhmittelimme pelkistetyt ilmaukset alaluokiksi, joista johdimme edelleen yläluokat sekä lopuksi pääluokat ja yhdistävän luokan. Suunnitteluvaiheessa määrittelemämme tutkimuskysymykset muotoutuivat lopulliseen muotoonsa vasta analysointivaiheessa. Kuvassa 1 on esitelty aineistomme luokittelua sisällönanalyysin prosessissa.

6.3 Eettisyys

Tutkimuksen eettisyys liittyy hyvien tieteellisten menettelytapojen tieteellisen toiminnan alueeseen, jolla varmistetaan hyvän tieteellisen käytännön toteutuminen. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluvat rehellisyys, arvostus, luotettavuus sekä vastuunkanto. Toimittaessa hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti taataan laatu tutkimuksen toiminnassa ja menetelmissä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 11–12.) Tahdoimme omalta osaltamme edistää hyvän tieteellisen käytännön toteutumista kyselytutkimusta tehdessämme. Pyrimme koko toteutuksen ajan avoimeen, rehelliseen ja ajantasaiseen viestintään niin opinnäytetyön ohjaajan kuin toimeksiantajan kanssa.

Tutkimuksen vaiheista tulee viestiä oikeudenmukaisesti, avoimesti ja puolueetomasti. Tutkimuksen toimintaan osallistuvia yksilöitä tulee kunnioittaa sekä toimintaympäristöä ja menetelmiä arvostaa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 11–12.) Kyselyyn vastanneiden itsemääräämisoikeutta kunnioitettiin esimerkiksi tutkimuksen vapaaehtoisuudella ja tutkimuksen tarkoituksesta tiedottamalla. Osoitimme osaltamme tutkimustyön menetelmäosaamisen arvostusta perehtymällä laadullisen tutkimuksen periaatteisiin sekä aineistonkeruuseen ja analysointiin. Keskeinen peruseriaate tutkimuksen teossa on käytettyjen lähteiden ilmoittaminen asianmukaisesti (Kuula 2011, 69). Olemme kunnioittaneet aiempien tekstien kirjoittajia merkitsemällä käytettyjen lähteiden tiedot osaksi tekstiä. Näin lukijat voivat tarvittaessa löytää asiayhteydessä esitetyt alkuperäislähteet aakkostetusta lähdeluettelosta.

Opinnäytetyöllemme haimme toimeksiantajalta tutkimusluvan, jossa avattiin tutkimuksen tavoite ja tarkoitus. Tutkimusluvan liitteeksi allekirjoitimme vaitiolositoumuksen (Liite 1), jossa sitouduimme hyvän tieteellisen käytännön periaatteisiin sekä olla luovuttamatta tutkimusaineistoa kolmannelle osapuolelle. Vaitiolositoumuksen käyttäminen on perusteltua, vaikka tutkimus ei sisältäisi tutkittavien suoria tunnisteita (Kuula 2011, 132). Tutkimuksessamme emme käsitelleet vastaajien henkilötietoja, sillä kyselytutkimus toteutettiin anonyymisti ja kyselyn jakelu tapahtui sähköisesti toimeksiantajan avulla.

Kuula (2011, 106–108) kirjoittaa kirjassaan aineistonkeruuseen liittyvistä faktoista, jotka vastaajalla tulisi olla tiedossa ennen tutkimukseen osallistumista. Tällaisia tietoja ovat tutkimuksen pohjatiedot, osallistumiseen kuluva aika, osallistumisen vapaaehtoisuus ja osallistumisen keskeyttämisen mahdollisuus. Laadimme kyselylomakkeen yhteyteen saateviestin (Liite 2), jossa informoimme vastaajia kyselyn tavoitteesta tuottaa tietoa esiopetuksen ja kuraattorityön yhteistyön kehittämiseksi. Saateviestissä kerroimme lisäksi kyselyn sähköisestä toteutusmuodosta kyselylomakkeella, kyselyyn arvioidun vastaamisajan sekä sen, kuinka kauan kysely on vastaajille avoinna. Saateviestissä mainitsimme kyselyn toteuttamisesta anonyymisti sekä kyselyn raportoinnista ja saadun aineiston säilyttämisestä. Tutkimuskyselyyn vastaaja pääsi osallistumaan hyväksymällä kyselyn ensimmäisen kohdan *Suostumus osallistua kyselytutkimukseen* (Liite 3). Tällä varmistimme, että vastaaja on lukenut saateviestin sekä ymmärtänyt osallistumisensa olevan vapaaehtoista ja tutkimuksen voi keskeyttää milloin tahansa.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2023, 12) mukaan tutkimuksesta saaduista tiedoista ja niiden julkaisemisesta tulee huolehtia asianmukaisesti. Tietojen tuhoutuminen, niiden muuttuminen tai ulkopuolisten käsiin joutuminen tulee estää asianmukaiselle tietoturvalle (Kuula 2011, 113). Säilytimme tutkimuksesta saatua aineistoa huolellisesti henkilökohtaisin käyttäjätunnuksin ja salasanojen varustetuissa tietojärjestelmissä. Raportoinnin suoritimme hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti ja valmis opinnäytetyö julkaistaan ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n verkossa tarjoamassa palvelussa Theseuksessa (Theseus). Säilytämme kyselytutkimuksen aineistoa yhden vuoden ajan opinnäytteen valmistumisesta mahdollisia tarkistuksia varten, jonka jälkeen hävitämme aineiston.

7 KYSELYN TULOKSET

Toteutimme opinnäytteeseemme liittyen sähköisen puolistrukturoidun kyselyn ”Kuraattoripalvelut esiopetuksessa” (Liite 3) Savonlinnan esiopetushenkilöstölle marras–joulukuun vaihteessa 2023. Kysely välitettiin vastaajille sähköpostitse toimeksiantajan yhteyshenkilön avustuksella. Sähköpostiviesti sisälsi saatekirjeen (Liite 2) ja kyselyn vastauslinkin. Kyselyyn vastaaminen tapahtui anonymisti, ja kysely oli auki vastaajille kaksi viikkoa. Kyselylomake sisälsi yhteensä 18 kysymystä, joista seitsemän oli avoimia kysymyksiä, yhdeksän monivalintakysymyksiä sekä kaksi liukuasteikkokysymystä. Monivalintakysymykset oli asetettu pakollisiksi, ja avoimet kysymykset olivat vapaaehtoisia. Kyselyn taustatiedoissa kysyttiin vastaajan ikää, työkokemusta sekä tehtävänimikettä.

Kyselyn vastaajamäärä oli 5 henkilöä (n=5). Kyselyyn vastaajista neljä toimi varhaiskasvatuksen opettajana ja yksi varhaiskasvatuksen lastenhoitajana. Suurin osa vastaajista oli työskennellyt alalla yli 15 vuotta. Esiopetuksen kuraattorin kanssa yhteistyötä tehneet vastaajat tiesivät yksikkönsä nimetyn esiopetuksen kuraattorin. He, jotka eivät olleet työskennelleet kuraattorin kanssa, eivät osanneet nimetä yksikkönsä esiopetuksen kuraattoria.

Näkemykset kuraattorin työnkuvasta

Kyselyn alussa kartoitimme esiopetushenkilöstön henkilökohtaisia näkemyksiä kuraattorin työnkuvasta avoimella kysymyksellä. Vastaukset sisälsivät monipuolisia ajatuksia siitä, mitä kuraattorityö voi pitää sisällään.

”Tutustua tuleviin oppilaisiin esiopetusvuotena, osallistua tarvittaessa palaveriiniin (ryhmän yhteiset asiat, lapsipalaverit), konsultaatioapu esioppilaiden asioissa.”

”Oppilaiden hyvinvointiin liittyvät asiat, koulussa esiintyvät ongelmat/ kysymykset, kaveri suhteet,”

Vastaajat kokivat, että tiiminjäsenenä ja asiantuntijana oppilashuollossa toimiminen sekä esiopetuksen tukena erilaisissa pulmatilanteissa oleminen kuuluvat kuraattorin työnkuvaan. Esiopetuksen henkilöstö näki tärkeäksi esioppilaisiin tutustumisen jo esiopetusvuonna sekä kaverisuhteiden tukemisen.

Yhteistyö kuraattorin kanssa

Selvitimme kyselyssämme, oliko yhteistyötä esiopetuksen ja kuraattorin välillä jo tehty. Kysyimme vastaajilta, millaisissa tilanteissa yhteistyötä oli tehty, millaista tukea kuraattori oli tilanteessa tarjonnut sekä koettiinko yhteistyöllä olleen vaikutusta vastaajan omaan työhön. Pyysimme vastaajia arvioimaan toteutuneen yhteistyön hyötyä asteikolla 1–5 (1=ei yhtään, 5=erittäin paljon) ja keskiarvo vastauksilla oli 3.

Kuraattorityötä oli tehty näkyväksi esiopetuksessa. Kuraattori oli käynyt esittäytymässä esioppilaille ja osallistunut oppilashuoltopalaveriin. Lisäksi kuraattori oli vastausten mukaan ollut mukana kiusaamistilanteiden selvittelyssä. Yhteispalavereissa muutaman vanhemman kanssa kuraattori oli esitellyt koulun KaMu-mallia. Vastauksista ilmeni, että yhteistyötä oli tehty lapsen kotioloihin liittyvien ongelmien vuoksi.

Kuraattorin tarjoama tuki yhteistyötilanteissa oli usein ollut keskusteluapua. Yksi vastaajista koki, että kuraattori oli johtanut keskustelua jämäkästi ja selkeästi koulun linjausta noudattaen. Osa vastasi, että kuraattori oli tarjonnut erilaisia ratkaisumalleja haastavissa tilanteissa, ja osa koki keinojen olleen melko vähäisiä. Kysyimme vastaajilta, kuinka yhteistyö kuraattorin kanssa oli vaikuttanut heidän omaan työhönsä. Yksi vastaajista koki yhteistyön jäsentäneen omia ajatuksia, kaksi ei kokenut yhteistyöllä olleen vaikutusta ja kaksi ei osannut arvioida yhteistyön vaikuttavuutta.

Odotukset kuraattorityölle

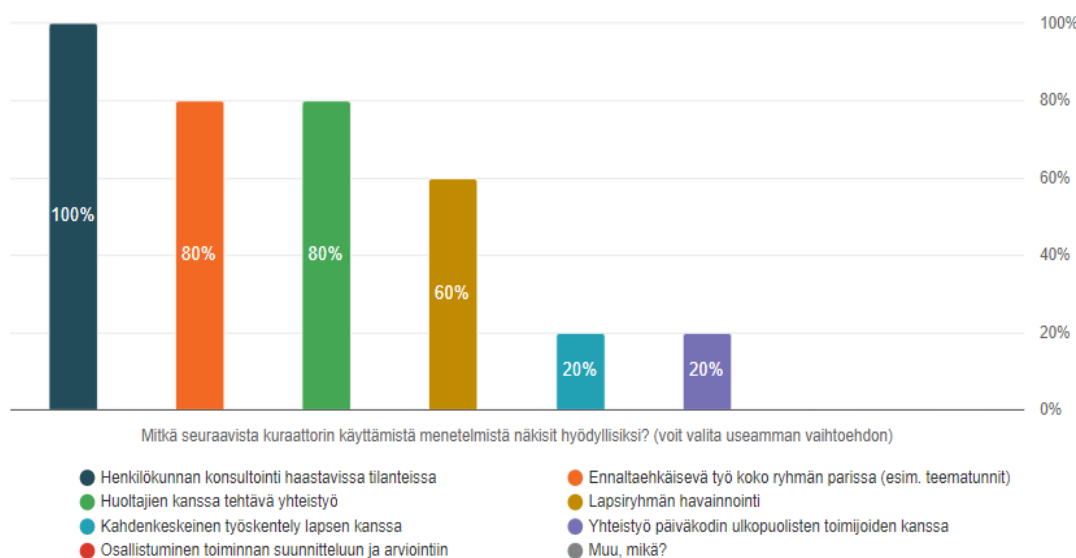
Kuraattorin kanssa tehtävältä yhteistyöltä vastaajat odottivat aitoa välittämistä, avointa keskustelua sekä rohkeutta puuttua epäkohtiin. Kuraattorilta toivottiin tukea ja asiantuntemusta arkeen, tuen järjestämiseen sekä huoltajien kanssa tehtävään työhön. Tukea kaivattiin tilanteissa, joissa vastaajat kokivat, etteivät

asiat edenneet yhteisymmärryksessä tai huoltajat olivat haluttomia ymmärtämään lastensa haasteita. Yhdessä vastauksessa tuli ilmi huoltajien kokema luottamuspuola esiopetusta kohtaan. Haastaviin ja pulmallisiin kaverisuhteisiin toivottiin ratkaisuehdotuksia ja toimintamalleja.

Vastaajia pyydettiin arvioimaan kuraattorin käyttämien menetelmien hyödyllisyyttä monivalintakysymyksen avulla. Vastaajilla oli kysymyksessä mahdollisuus valita useampi vaihtoehto. Vastausten lukumäärä oli 18.

Mitkä seuraavista kuraattorin käyttämistä menetelmistä näkisit hyödyllisiksi?
(voit valita useamman vaihtoehdon)

Vastaajien määrä: 5, valittujen vastausten lukumäärä: 18

Kuva 2. Kuraattorityön menetelmät

Eniten annetuista vaihtoehdoista ääniä sai *henkilökunnan konsultointi haastavissa tilanteissa*. Toiseksi eniten ääniä saivat *ennalta ehkäisevä työ koko ryhmän parissa (esim. teematunnit)* ja *huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö*. Lisäksi ääniä saivat *lapsiryhmän havainnointi*, *kahdenkeskeinen työskentely lapsen kanssa* ja *yhteistyö päiväkodin ulkopuolisten toimijoiden kanssa*. *Osallistumista toiminnan suunnitteluun ja arviointiin* ei nähty hyödylliseksi. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö (3) ja henkilökunnan konsultointi haastavissa tilanteissa (2) koettiin jatkokysymyksessä tärkeimmiksi menetelmiksi.

Kyselyssä kartoitettiin vastaajien näkemyksiä siitä, kuinka usein kuraattorin tulisi olla tavattavissa päiväkodilla. Osa vastaajista koki, että kuraattorin tulisi olla saatavilla kuukausittain, osalle riittäisi tapaaminen tarvittaessa ja yksi vas-

taajista ei osannut sanoa. Vastaajat arvioivat esiopetushenkilöstön ja kuraattorin yhteistyön hyödyllisyyttä keskiarvolla 3,6 (1=ei yhtään hyödyllinen, 5=erittäin hyödyllinen).

8 POHDINTA

8.1 Tulosten tarkastelua

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kartoittaa, millaista yhteistyötä Savonlinnassa on jo tehty esiopetuksen ja kuraattorin välillä sekä millaisia odotuksia ja näkemyksiä esiopetushenkilöstöllä on kuraattorin kanssa tehtävälle yhteistyölle. Kyselymme vastanneista suurin osa oli varhaiskasvatuksen opettajia, joilla oli pitkä työkokemus (yli 15 vuotta) varhaiskasvatustyöstä. Tutkimuksen tuloksista selvisi, että esiopetuksen ja kuraattorin välistä yhteistyötä oli jo tehty. Yhteistyön laajuutta tai kestoa emme tutkimuksessamme selvittäneet.

Tuloksista selvisi, että vastaajien henkilökohtaiset näkemykset kuraattorin työnkuvasta vastasivat jo yhdessä tehtyä työtä. Yhteistyötilanteet olivat tulosten mukaan painottuneet yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon, vaikka oppilas- ja opiskeluhooltolaissa (30.12.2013/1287) yhteisöllistä opiskeluhoiltoa tulisi toteuttaa ensisijaisesti ja ennaltaehkäisevästi. Tuloksissa esiopetushenkilöstön näkemyksen mukaan tiiminjäsenenä toimiminen ja asiantuntijuus kuuluvat kuraattorin työnkuvaan. Silti kukaan vastaajista ei antanut painoarvoa kuraattorin osallistumiselle toiminnan suunnitteluun ja arviointiin.

Kittilän (2019, 69) tuloksista selvisi, että kuraattorin rooli esiopetuksessa painottui henkilökunnan ohjaukseen ja neuvontaan. Tutkimuksemme tuotti samansuuntaisia tuloksia, sillä tulostemme perusteella esiopetushenkilöstö odotti kuraattorilta konsultointiapua haastavissa tilanteissa. Lisäksi Nousiaisen ja Vierimaan (2020,19) tutkimuksessa kuraattoreille tehdyistä haastatteluista selvisi, että päiväkotihenkilöstö kaipasi kuraattorilta työnohjauksellista tukea, vaikka kuraattorit itse eivät nähneet tämän varsinaisesti kuuluvan tehtäviinsä.

Nousiainen ja Vierimaa (2020, 11, 13–14) nostivat tutkimuksessa vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön esille niin esiopetushenkilöstön kuin vanhempien kertomana. Perheen näkökulman ja kokonaistilanteen huomioiminen sekä lisäavun tarpeen selvittäminen olivat tukeneet perheiden jaksamista. Vanhemmat

olivat kiitollisia keskusteluavusta ja kohtaamisesta kuraattorin kanssa, joka lisäsi kuraattorien tunnetta työn tarpeellisuudesta. Tutkimuksessamme korostui myös esiopetushenkilöstön tarvitsema tuki kuraattorilta vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön esimerkiksi silloin, kun vanhemmat olivat haluttomia ymmärtämään lastensa asioita tai esiopetushenkilöstö koki luottamuspulaa vanhempien taholta. Lapsen ja perheen tukitoimien määrittelyssä tulee tehdä yhteistyötä kasvatushenkilökunnan ja huoltajien välillä, sillä lastensuojelulaki (417/2007) määrittää ensisijaisen vastuun lapsen tasapainoisesta kehityksestä ja hyvinvoinnista olevan lapsen huoltajilla.

Tutkimustulosten perusteella meille heräsi kysymys, kaipaisiko kuraattorityö lisää työn tunnetuksi tekemistä. Tulevaisuudessa jatkotutkimuksen aiheena kuraattorityöstä voisi tehdä kehittämistyönä henkilöstölle ja huoltajille suunnatut esitteet. Esitteitä varten voisi kerätä tietoa kuraattoreita haastattelemalla ja kartoittaa heidän näkemyksiään esiopetuksen kuraattorityöstä. Lisäksi jatkotutkimuksena esiopetuksen kuraattorityötä voisi mahdollisesti kehittää esiopetushenkilöstön ja kuraattoreiden yhteiskehittämismenetelmien avulla. Toivomme opinnäytetyömme toimivan keskustelunavauksena esiopetuksen ja kuraattorityön välisen yhteistyön kehittämiseksi.

8.2 Luotettavuus

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan lisätä riittäväällä dokumentaatiolla. Dokumentoinnin avulla perustellaan tutkimuksessa tehtyjä ratkaisuja ja valintoja, miksi on tehty niin kuin on tehty. (Kananen 2014, 151–153.) Opinnäytetyön teon aikana kävimme keskusteluja opinnäyteprosessista ja toteuttamastamme kyselytutkimuksesta sekä pohdimme saatuja tuloksia ja johtopäätöksiä. Työn luotettavuuden kannalta oleellista oli, että raportoimme rehellisesti työn etenemiseen liittyviä ja tutkimukseen kuuluvia vaiheita sekä niiden nostattamia tunteita aiheen valinnasta alkaen.

Vastuunkanto ja luotettavuus kuuluvat hyvän tieteellisen käytännön perusperiaatteisiin (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 12). Kyselytutkimus toteutettiin eettisesti kestäväällä tavalla hyvän tieteellisen käytännön periaatteita noudattaen. Vastaajille lähetetty saatekirje sisälsi tiedot tutkimuksen tarkoituksesta ja tavoitteesta, vastaamisen vapaaehtoisuudesta sekä tutkijoiden yhteystiedot

lisätietoja varten. Kyselyn alussa vastaajilta pyydetty hyväksyntä *suostumus osallistua tutkimukseen* -kohtaan, ja tieto siitä, että tutkimuksen voi keskeyttää niin halutessaan, osoitti tutkijoiden vastuunottoa tutkittavien itsemääräämiskeuden kunnioittamisesta.

Kyselyn huolellinen valmistelu, esitetaus ja muokkaus saadun palautteen perusteella lisäsivät kyselytutkimuksen luotettavuutta. Käytimme kyselyssä sekä suljettuja että avoimia kysymyksiä, jolloin vastaajilla oli mahdollisuus tuoda oma näkemys kysytyistä asioista esiin omin sanoin. Otimme tutkimuksessamme huomioon vastaajien anonymiteetin niin tutkimuksen aikana kuin vastausten käsittelyssä. Aineistonkeruu tapahtui sähköisesti, jolloin tutkijat eivät päässeet vaikuttamaan vastaajiin tai annettuihin vastauksiin. Tuloksia käsitelivät ainoastaan tutkimuksen tekijät, joilla oli pääsy salasanoin turvattuun tietos-
toon.

Vaikka sähköisessä aineistonkeruussa oli paljon hyötyjä, liittyi siihen kuitenkin luotettavuutta heikentäviä tekijöitä. Saatekirje ja siinä ollut vastauslinkki jaettiin vastaajille kolmansien osapuolien kautta. Tämän vuoksi emme voi olla varmoja viestin saavuttaneen kaikkia kohderyhmään kuuluvia. Lisäksi kyselyyn pääsi vastaamaan linkin kautta ilman tunnistautumista tai kirjautumista, jolloin voimme vain olettaa vastaajien olevan ilmoittamiaan henkilöitä. Ratkaisevaa kvalitatiivisen tutkimuksen yleistämisessä on tulkintojen syvyys ja kestävyys, ei aineiston koko (Eskola & Suoranta 1998, 68). Valitettavasti vastausten määrä jäi kyselyssämme vähäiseksi, mikä osaltaan vaikuttaa tulosten tarkasteluun.

8.3 Opinnäytetyö prosessina

Opinnäytetyöprosessimme lähti nopeasti liikkeelle aiheen valinnasta syksyllä 2023. Valitsimme aiheen, joka kiinnosti meitä molempia ja jonka koimme tärkeäksi ja ajankohtaiseksi. Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki (1287/2013) on jo vuodesta 2014 velvoittanut palveluntarjoajia järjestämään esiopetuksen yhteydessä opiskeluhuoltopalveluja, kuten kuraattoripalveluja. Tästä huolimatta me varhaiskasvatus- ja esiopetusikäisten lasten vanhempina emme ole käytännössä saaneet tietoa lain velvoittamista kuraattoripalveluista. Kuraattoria ei ole

tehty näkyväksi varhaiskasvatuksen arjessa, kuten vanhempainilloissa, ilmoitustauluilla tai Wilma-viestien välityksellä. Lisäksi aiheen valintaan vaikutti se, että varhaiskasvatukseen painottuvilla lisäopinnoilla ja opinnäytteen suuntaamisella varhaiskasvatukseen on mahdollista saada varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuus kouluhyvinvoinnin ja kuraattoripätevyyden lisäksi.

Vilka (2021, 56–58) kirjoittaa kirjassaan, että tutkimusprosessin voi jakaa viiteen osaa: ideatasoon, sitoutumiseen, toteuttamiseen, kirjoittamiseen ja tiedottamiseen. Vaikka tutkimusta linjaavat päätökset tehdään kahden ensimmäisen vaiheen aikana, voidaan tutkimusta muokata sen edetessä. Ryhdyimme pian aiheen valinnan jälkeen kokoamaan opinnäytetyön teoreettista viitekehystä niin, että jaoin teорияosuuden puoliksi ja työstimme sitä kumpikin tahoillamme. Tiedonhaku ja teoreettisen viitekehysten kokoaminen osoittautui haasteelliseksi, sillä varsinaista tutkimustietoa aiheesta ei ollut saatavilla. Alun perin tarkoituksemme oli tutkia kuraattorityötä koko varhaiskasvatuksessa, mutta tiedonhakuvaiheessa meille selvisi, että Savonlinnassa kuraattorit toimivat yhteistyössä esiopetuksen kanssa. Näin ollen päätimme rajata tutkimustamme koskemaan ainoastaan esiopetusta.

Kirjoittaminen on tärkeä osa ajatteluprosessia. Ideointi- ja suunnitteluvaiheessa tutkija hankkii jatkuvasti lisää tietoa aiheestaan mm. perehtymällä kirjalliseen aineistoon. Kertynyttä tietoa rajataan ja jäsennellään kirjoittamalla. Kirjallisen toteuttamisen vaiheessa laaditaan luonnoksia, joiden ei tarvitse olla vielä lopullisessa järjestyksessään. Luonnosversioista hankitaan palautetta muilta lukijoilta, ja palautteen avulla tekstiä pystytään muokkaamaan ja hioimaan kohti lopullista versiota. Kirjoittaminen kulkee mukana koko tutkimusprosessin ajan. (Hirsjärvi ym. 2012, 32–33) Opinnäytetyöprosessimme aikana kirjoitimme useita luonnostelmia työstimme ennen lopullista raporttia. Tämä auttoi meitä jäsentämään opinnäytetyössämme esiin tuotua tietoa ja tutkimustuloksiamme. Toistuvasti teoriaan palaaminen prosessin aikana on ollut meille aika ajoittain työlästä ja kuluttavaa. Muokkasimme tekstiämme ja opinnäytetyömme rakennetta useasti, ja poistimme teoriaosuudesta aiheen kannalta turhaa tietoa vielä prosessin loppupuolella.

Olimme opinnäytetyön aikataulutuksen suhteen aluksi liian optimistisia, sillä alustavasti opinnäytetyön oli tarkoitus valmistua syyslukukauden aikana. Opin-tojemme ja töidemme vuoksi meidän oli hankala löytää yhteistä aikaa opin-näytetyön työstämiseksi. Lisäksi viestintä eri tahojen kanssa vei suunniteltua enemmän aikaa, mitä emme ottaneet alustavassa aikataulutuksessaamme huomioon. Näistä syistä kärsivällisyytemme oli ajoittain koetuksella. Proses-simme opetti meille, että eri asioiden vaikutukset tulee ottaa laajemmin huomi-oon aikataulua laadittaessa.

Panostimme ja käytimme paljon aikaa kyselymme suunnitteluun. Ennen varsi-naisen kyselyn julkaisua otimme huomioon kyselyn esitestauksesta saadut palautteet sekä ohjaajamme korjausehdotukset. Kyselyn esitestaamisesta ja huolellisesta suunnittelusta huolimatta vastausten määrä jäi vähäiseksi. Emme voi olla varmoja siitä, kuinka monta vastaajaa kysely todellisuudessa saavutti, sillä kysely toimitettiin vastaajille kolmansien osapuolien kautta (toi-meksiantajan yhteyshenkilö, päiväkodin johtajat). Päädyimme yhteistyössä toi-meksiantajamme kanssa hankkimaan lisäaineistoa julkaisemalla kyselyn uu-destaan, mutta uusintakyselyllä emme saaneet yhtään uutta vastausta. Petty-myksen ja turhautumisen tunteet oli hyväksyttävä ja vaikeuksista huolimatta löytää uskoa opinnäytetyön valmistumiseen.

Valitsimme aineistonkeruumenetelmäksi kyselylomakkeen, sillä halusimme saada näkemyksiä kuraattoriyöstä esiopetuksessa mahdollisimman monesta esiopetusryhmästä. Sähköisen kyselylomakkeen ansiosta aineistonkeruu oli tehokasta, vastaajien anonymiteetti oli mahdollista säilyttää ja aineistoa oli helpompi käsitellä analysointivaiheessa. Opinnäytetyöprosessistamme saa-dun tiedon ja kokemuksen perusteella, toteuttaisimme nyt aineistonkeruun haastattelujen avulla. Haastattelun avulla aineistonkeruu on joustavampaa. Haastattelun edetessä on mahdollista kysyä tarkentavia kysymyksiä ja oi-kaista väärinkäsityksiä. Haastateltaviksi voidaan valikoida henkilöitä, joilla on tarpeeksi tietämystä aiheesta, ja haastattelukysymykset voi lähettää vastaa-jalle jo etukäteen tutustuttavaksi. Haastattelutilanteessa tutkijan on mahdol-lista havainnoida sanojen lisäksi haastateltavan sanatonta viestintää, kuten äänensävyjä, eleitä ja ilmeitä. (Tuomi ym. 2018, luku 3.1.)

Kokonaisuutena koemme, että opinnäytteemme merkitys meille tekijöinä on ollut ammatillisesti kasvattavaa, sillä opinnoissamme kuraattorityön kokonaisuus on painottunut enemmän koulumaailmaan. Tietämyksemme esiopetuksesta, kuraattorin toimenkuvasta, opiskeluhuollosta ja lainsäädännöstä on vahvistunut entisestään, ja olemme prosessin aikana oppineet paljon uutta tutkimus- ja kehittämistyöstä. Prosessin voimavarana on ollut työstää opinnäytettä parityönä. Työskentely parityönä on mahdollistanut esiin tulleiden tunteiden ja ajatusten reflektoinnin sekä toisen kannustamisen ”heikolla hetkellä”. Opinnäytetyön tekeminen yhdessä on vahvistanut vuorovaikutus- ja tiimityöskentelytaitojamme, joita tulemme tulevana sosiaali-alan ammattilaisina tarvitsemaan.

LÄHTEET

Asetus lasten päivähoidosta 239/1073.

Eskola, A. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 2. painos. Tampere: Vastapaino.

Gråsten-Salonen, H. & Mehtiö, M. 2017. Koulun sosiaalityö osana opiskelu-
huoltoa. Teoksessa Kananoja, A. (toim.) Sosiaalityön käsikirja. 4. uudistettu
painos. Tietosanoma. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu
1.10.2023].

Haapaniemi, K. 2023. Tutustuminen varhaiskasvatukseen ja esiopetuksen op-
pilashuollon kuraattoreihin sekä kuraattorityön hyötyihin. Laurea-ammattikor-
keakoulu. Sosiaaliala. Opinnäytetyö. PDF-dokumentti. Saatavissa:
<https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2023051711516> [viitattu 18.9.2023].

Helenius, A. & Lummelahti, L. 2018. Varhaiskasvatus – perusteita. 2. painos.
Helsinki: BoD – Books on Demand.

Hietanen-Peltola, M., Laitinen, K. & Vaara, S. 2019. Koulukuraattoripalvelujen
yhdenvertaisuudessa on kehittämistarpeita: Tuloksia perusopetuksen opiske-
luhuollon seurannasta 2018. Terveystieteiden tutkimuskeskus. THL. Saata-
vissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-271-0> [viitattu 30.9.2023].

Hietanen-Peltola, M., Laitinen, K., Autio, E. & Palmqvist, R. 2018. Yhteisestä
työstä hyvinvointia: opiskeluhuoltoryhmä perusopetuksessa. Terveystieteiden
tutkimuskeskus. THL. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-137-9> [viitattu 23.1.2024].

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2012. Tutki ja kirjoita. 15.–17. painos.
Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Juhila, K. Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa Vuori, J. (toim.)
Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tie-
toarkisto. Saatavissa: [Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet - Tietoarkisto](https://tuni.fi/Laadullisen_tutkimuksen_ominaispiirteet_-_Tietoarkisto)
(tuni.fi) [viitattu 12.2.2024].

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Miten kirjoitan kvalita-
tiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkea-
koulu.

Kittilä, E. 2019. KOULUKURAATTORIN TYÖ ESI- JA ALKUOPETUKSESSA
MONIAMMATILLISESTA NÄKÖKULMASTA. Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskun-
tatieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma. Saatavissa:
https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/20780/urn_nbn_fi_uef-20190633.pdf [viitattu 30.9.2023].

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Toi-
nen, uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.

Laki lasten päivähoidosta 36/1973.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.

Nousiainen, S. & Vierimaa, M.-L. 2020. VARHAISKASVATUKSEN KURAATTORIEN KOKEMUKSIA TYÖSTÄÄN. Helsingin yliopisto. Sosiaalitieteiden laitos. Tutkimusraportti. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.socca.fi/files/8683/Tutkimusraportti_julkaistava_Saara_NousiainenMarja-Leena_Vierimaa.pdf [viitattu 18.9.2023].

Opetushallitus. 2016. Esiopetuksen perusteet 2014. Määräykset ja ohjeet 2016:1. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf [viitattu 2.10.2023].

Opetushallitus. 2023. Opiskeluhoolto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/opiskeluhoolto> [viitattu 30.9.2023].

Opetus- ja kulttuuriministeriö s.a. Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://okm.fi/kaksivuotisen-esiopetuksen-kokeilu> [viitattu 2.10.2023].

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 30.12.2013/1287.

Perusopetusasetus 20.11.2011/852.

Perusopetuslaki 21.8.1998/628.

Salminen, J. & Poikonen, P.-L. 2022. Opetussuunnitelma pedagogisena työvälineenä. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino.

Sandberg, E. 2021. Pedagoginen tuki varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Savonlinna s.a. Savonlinna. WWW-dokumentti. Saatavilla: <https://www.savonlinna.fi/> [viitattu 15.1.2024].

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301.

Summanen, A., Rumpu, N. & Huhtanen, M. 2018. OPPILAS- JA OPISKELIJAHUOLTOLAIN TOIMEENPANON ARVIOINTI ESI- JA PERUSOPETUKSESSA SEKÄ LUKIOKOULUTUKSESSA. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. KARVI. PDF-tiedosto. Saatavissa: <https://www.karvi.fi/fi/julkaisut/oppi-las-ja-opiskelijahuoltolain-toimeenpanon-arviointi-esi-ja-perusopetuksessa-seka-lukiokoulutuksessa-tiivistelma> [viitattu 4.2.2024].

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731.

Talentia. 2021. Budjettiriihi: Sosiaali- ja kuraattoripalvelujen liian suuret asiakasmäärät selätettävä. WWW-dokumentti. Päivitetty 13.8.2021. Saatavissa: <https://www.talentia.fi/uutiset/budjettiriihi-sosiaali-ja-kuraattoripalvelujen-liian-suuret-asiakasmaarat-selatettava/> [viitattu 30.1.2023].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. THL. 2023. Opiskeluhoolto. WWW-dokumentti. Päivitetty 22.9.2023. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoolto> [viitattu 1.10.2023].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi. E-kirja. Saatavissa: www.bookbeat.com [viitattu 10.2.2024].

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf [viitattu 1.10.2023].

Valli, R. 2018. Aineistonkeruu kyselylomakkeella. Teoksessa Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 5. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540.

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. 5., päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Wallin, A. 2011. Sosiaalityö koulussa. Avaimia hyvinvointiin. Tietosanoma Oy.

Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu

Savonlinnan kaupungin varhaiskasvatukseen tehtävä opinnäytetyö

VAITIOLOSITOUMUS

Tehdessämme Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (Xamk) sosionomi(AMK)-opiskelijoina Savonlinnan kaupungin varhaiskasvatukseen opinnäytetyötä:

- Lupaamme opinnäytetyömme aikana ja sen jälkeen olla raportoimatta kenellekään ulkopuoliselle sellaisia yksittäisiä ihmisiä koskevia tunnisteellisia henkilötietoja¹, jotka ilmenevät keräämässämme tai käyttöömmme annetussa tutkimusaineistossa. Raportoinniksi ymmärrämme kaiken viestinnän, virallisen ja epävirallisen, suullisen, sähköisen ja kirjallisen.
- Emme käytä aineistosta ilmeneviä tutkittavien, heidän läheistensä tai muiden yksittäisten henkilöiden tietoja heidän vahingokseen, halventamiseksi taikka loukkaamiseksi.
- Lupaamme olla luovuttamatta ja kopioimatta keräämäämmme tai käyttöömmme annettua tutkimusaineistoa tai sen osia kenellekään ulkopuoliselle. Tunnisteellista aineistoa tai sen osia luovutamme vain niille henkilöille, joilla on oikeus aineiston käsittelyyn ja jotka ovat antaneet omakohtaisen vaitiolositoumuksen.

Muutoinkin opinnäytetyössämme menettelemme hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti, olemme perehtyneet tutkittavien yksityisyydestä ja tietosuojasta annettuihin ohjeisiin² ja toimimme ohjeiden mukaisesti. (Ohje saatavissa osoitteessa: www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/eettisetperiaatteet.pdf).

_____ / _____
Paikka ja päiväys

Opiskelijoiden allekirjoitus ja nimenselvennys

Vaitiolositoumus tehdään kahtena kappaleena, joista toinen toimitetaan tutkimuslupahakemuksen liitteenä tutkimusluvan myöntävälle yhteyshenkilölle Savonlinnan kaupungin varhaiskasvatuksessa ja toinen jää opiskelijoille.

¹ Henkilötietolain (523/1999 §3) mukaan henkilötiedolla tarkoitetaan "kaikenlaisia luonnollista henkilöä taikka hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan kuvaavia merkintöjä, jotka voidaan tunnistaa häntä tai hänen perhettään tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa eläviä koskeviksi".

² Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja käyttäytymistieteellisen tutkimuksen eettiset periaatteet ja ehdotus eettisen ennakoarvioinnin järjestämiseksi, luku 3: Yksityisyys ja tietosuoja.

Saatekirje/Saateviesti

Hei!

Olemme kolmannen vuoden sosionomiopiskelijoita Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulusta (XAMK), Savonlinnan kampus. Opintomme painottuvat kouluhyvinvointiin ja kuraattorityöhön. Toimeksiantajana opinnäytteellämme toimii Savonlinnan kaupunki/Sivistystoimiala. Opinnäytetyössämme kartoitamme Savonlinnan esiopetushenkilöstön näkemyksiä sekä toiveita kuraattoripalveluista varhaiskasvatuksessa. Tavoitteenamme on kyselyn avulla tuottaa tietoa aiheesta esiopetushenkilöstölle sekä esiopetuksen ja kuraattoripalveluiden yhteistyön kehittämiseksi. **Vastauksesi on opinnäytetyön tuloksia ajatellen todella tärkeä!**

Keräämme tietoa varhaiskasvatuksen esiopetushenkilöstöltä sähköisesti toteutettavalla puolistrukturoidulla kyselyllä. **Kyselyyn vastaaminen vie 5-10 minuuttia ja se toteutetaan anonymisti.** Käytämme mahdollisesti lainauksia avointen kysymysten vastauksista täydentämään opinnäytetyömme raporttia. Kyselyssä ja raportoinnissa emme käsittele vastaajien henkilötietoja tai epäsuoria tunnisteita.

Kysely on avoinna 00.00.-00.00.2023. Vastaukset tallentuvat automaattisesti suljettuun sähköiseen järjestelmään, johon pääsy on ainoastaan allekirjoitaneilla. Tuhoamme kyselyaineiston tulokset vuoden kuluttua opinnäytetyön valmistumisesta. Opinnäytetyömme julkaistaan julkaisuarkisto Theseuksessa (Theseus) kevään 2024 aikana sekä siitä toimitetaan kopio toimeksiantajalle.

Kyselyyn pääset alla olevan linkin kautta:

LINKKI KYSELYYN

Kiitos vastauksestasi!

Ystävällisin terveisin,

Emma Jäntti ja Katja Mattinen

Tarvittaessa lisätietoja:

Emma Jännti xxxxxxx@edu.xamk.fi

Katja Mattinen xxxxxxx@edu.xamk.fi

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu (XAMK)
Savonlinnan kampus
Kouluhyvinvointi ja kuraattorityön sosionomikoulutus
Sosiaali- ja terveysalan koulutusyksikkö
Savonniemenkatu 6
57100 SAVONLINNA

KURAATTORIPALVELUT ESIOPETUKSESSA

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

1. Suostumus osallistua kyselytutkimukseen

Saateviestistä olen saanut riittävän selvityksen kyselytutkimuksesta ja tietojeni käsittelystä siten, että henkilötietojani tai epäsuoria tunnisteita, joista minut voitaisiin tunnistaa, ei käsitellä.

Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista ja että voin keskeyttää osallistumiseni kyselytutkimukseen, milloin tahansa. Kyselytutkimuksen keskeyttämisestä ei aiheudu minulle kielteisiä seuraamuksia. *

Olen lukenut ja ymmärtänyt saamani tiedot kyselytutkimuksesta ja haluan osallistua kyselyyn.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) velvoittaa palvelun tarjoajia, kuten kuntia ja kuntayhtymiä, tarjoamaan esiopetuksen yhteydessä yhtäläiset opiskeluhoitopalvelut kuin perusopetuksessa. Jo kymmenen vuotta voimassa olleen oppilas- ja opiskeluhoitolain velvoittamaa kuraattoripalvelua on saatavilla valtakunnallisesti vain harvoista päiväkodeista.

Peilaa vastauksiasi omiin kokemuksiisi ja ajatellen esiopetusryhmää, jossa työskentelet. Vastauksesi ja näkemyksesi ovat todella tärkeitä opinnäytetyön tuloksia ajatellen!

2. Ikäsi *

- alle 25 v.
- 25–35 v.
- 36–45 v.
- 46–55 v.
- yli 55 v.

3. Työkokemuksesi varhaiskasvatuksen parissa *

- 0–1 v.
- 1–5 v.
- 5–10 v.
- 10–15 v.
- yli 15 vuotta

4. Tehtävänimikkeesi *

- varhaiskasvatuksen lastenhoitaja
- varhaiskasvatuksen sosionomi
- varhaiskasvatuksen opettaja
- varhaiskasvatuksen erityisopettaja
- muu, mikä? _____

5. Mitä mielestäsi kuraattorin työnkuvaan kuuluu?

6. Tiedätkö, kuka on varhaiskasvatusyksikköönne nimetty esiopetuksen kuraattori? *

- Kyllä
- En

7. Oletko tehnyt yhteistyötä kuraattorin kanssa? *

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

8. Miten yhteistyö kuraattorin kanssa vaikuttaisi omaan työhösi? *
(voit valita useamman vaihtoehdon)

- Yhteistyö jäsentäisi omia ajatuksiani
- Työni olisi vaikuttavampaa
- Työni olisi kiireettömämpää
- En osaa sanoa
- Yhteistyö lisäsi työmäärääni entisestään
- Yhteistyö ei vaikuttaisi työhöni
- Muu, mikä? _____

9. Millaisessa tilanteessa? (voit mainita useamman esimerkin) *

10. Kuraattorista oli hyötyä tilanteen selvittämiseksi *

11. Millaista tukea kuraattori tarjosi tilanteeseen? *

12. Miten yhteistyö kuraattorin kanssa on vaikuttanut omaan työhösi? *
(voit valita useamman vaihtoehdon)

- Yhteistyö on jäsentänyt omia ajatuksiani
- Työni on ollut vaikuttavampaa
- Työni on ollut kiireettömämpää
- En osaa sanoa
- Yhteistyö lisäsi työmäärääni entisestään
- Yhteistyö ei ole vaikuttanut työhöni
- Muu, mikä? _____

13. Mitkä seuraavista kuraattorin käyttämistä menetelmistä näkisit hyödyllisiksi? (voit valita useamman vaihtoehdon) *

- Ennalta ehkäisevä työ koko ryhmän parissa (esim. teematunnit)
- Kahdenkeskeinen työskentely lapsen kanssa
- Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö
- Henkilökunnan konsultointi haastavissa tilanteissa
- Lapsiryhmän havainnointi
- Yhteistyö päiväkodin ulkopuolisten toimijoiden kanssa
- Osallistuminen toiminnan suunnitteluun ja arviointiin
- Muu, mikä? _____

14. Mikä valitsemistasi vaihtoehdoista on sinusta tärkein? Miksi? *

15. Kuraattorin olisi hyvä olla tavattavissa päiväkodilla... *

- Viikoittain
- Kuukausittain
- Puolen vuoden välein
- Tarvittaessa saatavilla
- Kuraattoria ei tarvita
- En osaa sanoa
- Muu, mikä? _____

16. Kuinka hyödylliseksi koet/kokisit yhteistyön kuraattorin kanssa? *

17. Mitä sinä odotat kuraattorin kanssa tehtävältä yhteistyöltä?

18. Kerro omin sanoin, millaisissa tilanteissa tarvitsisit työhösi kuraattorin tukea.

19. Jäikö jotain sanomatta? Kerro siitä tässä.
